7/1205

T.C.
ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI
Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı

A n k a r a

Sayı : B.15.0.APK.0.23.300- 1791

Konu : Yazılı Soru Önergesi

17 EKİM 2003

16567

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İLGİ: TBMM Başkanlığı'nın 06.10.2003 tarih ve KAN.KAR.MD.A.01.0.GNS.0.10. 00.02-2878 sayılı yazısı.

Edirne Milletvekili Sayın Rasim ÇAKIR'ın tarafıma tevcih ettiği, 7/1205-3111 esas no'lu yazılı soru önergesi TBMM İç Tüzüğü'nün 99' uncu maddesi gereği, Petrol İşleri Genel Müdürlüğü'nden alınan yazılı bilgiler doğrultusunda cevaplandırılarak ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

Dr. Mehmet Hilmi GÜLER
Bakan

EKLER :
EK 1- Önerge Cevabı
(6 sayfa)

DAĞITIM :
Gereği :
TBMM Bşk.

Bilgi :
Başbakanlık

7/1205

EDİRNE MİLLETVEKİLİ SAYIN RASİM ÇAKIR'IN YAZILI SORU ÖNERGESİ VE CEVABI (7/1205-3111)

Soru :

Trakya Bölgesi'nde TPAO ve bazı yabancı firmalar doğal gaz sondaj ve üretim faaliyetlerinde bulunmaktadır. TPAO'nın bu faaliyetlerde Ulusal ve taraf olduğumuz uluslararası sözleşme ve protokollerle belirlenmiş çevre ve ekolojinin korunması ile ilgili kurallara bağlı faaliyetlerde bulunduğu bilinmektedir.

Ancak, bazı yabancı firma ve şirketlerin sondaj faaliyetleri sırası ve sonrasında, üretim safhasında doğal gaz çamurlarının Ulusal ve Uluslararası Çevre mevzuatında yer alan koşullara göre kapatılmadığı ve bu çamurlardan sızan zehirli gazların toprak ve yer altı su kirlenmesine yol açtığı yolunda duyumlar alınmaktadır. Bu durumda Ülkemizin en önemli tarım alanlarına sahip olan Trakya Bölgesi'nin tarım toprakları ciddi tehditler altındadır.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın bölgede doğal gaz arama ve üretim sahalarında;

1- Lokasyon Tespiti ve Hazırlanması Sırasında Dikkat Edilecek Hususlar,
2- Sondaj Operasyonu Sırasında Dikkat Edilecek Hususlar,
3- Üretim Faaliyetlerinde Uygulanacak Çevre ile İlgili Kurallar,
4- Kuyu Tamamlama Çalışmaları Sırasında Uyulacak Çevre ile İlgili Kurallar,
5- Tehlikeli Maddelerin Kullanımında Uyulması Gereken Çevre Koruma Kuralları,
6- Atık Yönetimi Uygulamaları,
7- Mud-Pit Standardı Esasları

ile ilgili belirlenen uygulama esaslarına uyulup uyulmadığı hakkında kontrol ve denetimler yapılmakta mıdır? Bu kurallara uymayan firma ve şirketler hakkında ne gibi işlemler yapılmış ve yapılmaktadır ?

Cevap:

Trakya Bölgesinde, Türkiye Petrolleri A.O. tarafından 2 ham petrol ve 11 adet doğal gaz sahasında, Türkiye Petrolleri A.O. ile yabancı bir petrol şirketinin ortak olduğu 1 adet doğal gaz sahasında ve yabancı şirket ortaklıklarınca da 5 adet doğal gaz sahasında üretim faaliyetleri sürdürülmektedir.

Petrol Kanunu'nun 10.cu maddesinin; " Petrol hakkı sahibi petrol ameliyatında veya bu ameliyat dolayısıyla israf veya tehlikeli fiil (ameliyatın yapıldığı mahalde veya yakınında meşru surette bulunan bir kimsenin ölümüne, maluliyetine veya sıhhatinin bozulmasına sebep olan veya olabilecek mahiyette bulunan ve ameliyenin hüsnüniyetle yapılması halinde normal olarak vukuuna imkan bulunmayan fiil veya ihmal) yapmamaya veya bunların yapılmasına mahal vermemeye mecburdur." hükmünün yanı sıra, Petrol Tüzüğü'nün 6 cı maddesine dayanılarak çıkarılan Petrol İşleri Genel Müdürlüğü'nün 28 Aralık 1995 tarih ve 1995/1 sayılı Çevre Tamimi (EK-1) uygulanarak, petrol faaliyetleri sırasında ve sonrasında oluşabilecek su ve çevre kirliliğinin önlenmesi ile ülkemizin yer altı ve yerüstü su kaynakları ve çevrenin korunması sağlanmaktadır.

I- Lokasyon Tespiti ve Hazırlanması Sırasında Dikkat Edilecek Hususlar

Petrolün yer altında kapanlanabileceği yapılar jeolojik ve jeofizik yöntemlerle belirlenip, yer üstüne karşılık gelen izdüşüm koordinatlarında kuyu lokasyonu tespit edilip bu noktadan sondaj yapılarak yapının petrol potansiyeli araştırılmaktadır. Kuyu lokasyon alanları; sondaj kulesi, ekipmanı ve çamur havuzu için gerekli alan kadar belirlenmekte ve lokasyon ulaşım yolları da dikkate alınarak, söz konusu gerekli arazinin kullanma hakkı Petrol Kanunu'nun 87. maddesine göre, arazi özel mülkiyet konusu ise anlaşma veya kamulaştırma yoluyla iktisap edilmektedir. Petrol İşleri Genel Müdürlüğü'nün 21 Kasım 1990 tarih ve 10-15/8189 sayılı Tamimi'nde (EK-2) ; kule ve sondaj kampının yerleşim alanının herhangi bir itiraza neden olmayacak büyüklükte tutulması, gereksiz arazi kullanımından kaçınılması ve çamur havuzlarının mümkün olduğu kadar küçük yapılması hususu belirtilerek, kamulaştırmanın zorunlu olduğu hallerde kamulaştırılacak lokasyon alanının büyüklüğüne karar verilmesi için yerleşim planı verilmesi öngörülmüştür.

II- Sondaj Operasyonu Sırasında Dikkat Edilecek Hususlar

Sondaj operasyonu sırasında yer altı ve yer üstü su kaynaklarının kirletilmemesi ve çevrenin korunması amacıyla dikkat edilecek hususlar Petrol İşleri genel Müdürlüğü'nün ilgili Çevre Tamiminde (EK-1) belirtilmiştir. Söz konusu Tamimin 11,12 ve 13 cü maddelerinde, tatlı su taşıyan formasyonlar geçilene kadar tatlı su bazlı sondaj sıvısı kullanılması, sondaj sıvısına kimyasal madde katılmaması ve tatlı su içeren formasyonlar geçildikten sonra muhafaza borusu indirilip çimentolanarak, bu seviyeler ile kuyu içinin irtibatının olmaması gerektiği ve sondaj süresince kuyu emniyeti için kuyu başı düzeneklerinin kurulması gerektiği belirtilmiştir.

III- Üretim Faaliyetlerinde Uygulanacak Çevre ile İlgili Kurallar

Petrol üretim faaliyetleri sonucunda petrolle birlikte üretilip ayrıştırılan üretim suyunun çevreye bırakılarak kirliliğe neden olunmaması için dünya petrol sektöründe uygulanan tahliye sistemleri, Çevre Tamiminin 16 cı maddesinde belirtilmiş ve 15. maddede ifade edildiği gibi gerekli şartların yerine getirilmesi kaydıyla, Petrol İşleri Genel Müdürlüğü tarafından verilen izin kapsamında atık suların tahliyesi sağlanmıştır.

Doğal gaz üretim kuyularının etrafında üretim esnasında herhangi bir çevre kirliliği söz konusu olmayıp, bu kuyularda emniyetli kuyu başı düzeneklerinin oluşturulması operasyonun gereği olarak zaten bir zorunluluk arz etmektedir. Bütün üretim kuyu lokasyonlarında ise, herhangi bir kaza sonucu ortaya çıkabilecek ham petrol kirliliklerinin önüne geçilmesi için gerekli tedbirlerin alınması sağlanmıştır. Diğer taraftan, Çevre ve Orman Bakanlığı'nın konuyla ilgili Kanun ve yönetmeliklerinde belirtilen hususlara uygun hareket edilmesi ilgili birimlerince de takip edilmektedir.

IV- Kuyu Tamamlama Çalışmaları Sırasında Uyulacak Çevre İle İlgili Kurallar

Kuyu tamamlama faaliyetlerinde de, II. ve III. cü bölümlerde belirtilen çevre koruma kurallarına uyulması getirilmiştir.

V- Tehlikeli Maddelerin Kullanımında Uyulması Gereken Çevre Koruma Kuralları

Ham petrol ve doğal gaz sondaj çalışmaları esnasında çevre kirliliği açısından sorun yaratabilecek tehlikeli madde kullanılmamaktadır. Sondaj çamuruna katılan kimyasal maddeler bulunmakta ise de bunlar tehlikeli madde sınıflamasına girmemekte, ancak bu kimyevi maddelerin de çevreyi kirletmesinin önüne geçmek için VII. Bölümde belirtilen tedbirlerin alınması sağlanmaktadır.

Diğer taraftan, sismik yöntemle petrol arama çalışmaları ile açılan sondajlarda dünya petrol sektöründe kullanılan özel patlayıcı maddelerin ithali ve kullanımı için 6551 sayılı Barut ve Patlayıcı Maddelerle ilgili Kanuna göre İçişleri Bakanlığı'ndan gerekli ithalat ve nakliye izinleri alınmakta, özel muhafazaları içindeki patlayıcı maddelerin depolanması ve yer altında kullanılması konusunda ise, İçişleri Bakanlığı'nın ilgili Yönetmeliklerine uygun hareket edilmesi ve gerekli emniyet tedbirlerinin alınması sağlanmaktadır.

VI- Atık Yönetimi Uygulamaları

Türkiye'de arama ve üretim faaliyetinde bulunan şirketlerin, operasyonları sırasında ortaya çıkan atıklarını akarsulara, barajlara, drenaj sistem ve çukurlarına kuru ve akar dere yataklarına, nehirlere göllere ve sair yüzey sularına, yol kenarlarına atamayacakları ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü'nden izin almadıkça yer üstündeki sistemlerde buharlaştıramayacakları ve yer altına enjekte edemeyecekleri, Çevre Tamiminin 3 cü maddesinde belirtilmiş ve 4 cü maddede; bu hususlara uymayanlar hakkında Petrol Kanununu ve Tüzüğü ile diğer mevzuat hükümlerinin uygulanacağı ifade edilmiştir.

Bu kapsamda; Petrol üretimi esnasında çevre kirliliğine neden olabilecek en önemli etkenlerden biri olan petrolle birlikte üretilen tuzlu atık suyun tahliyesine, Çevre Tamiminin 17, 28 ve 32 ci maddelerinde belirtilen koşulların ve standartların sağlanması şartı ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü'nün onayı ile izin verilmektedir.

Ülkemizde halen, verilmiş olan izinler kapsamında, 87 adet kuyudan yer altına enjeksiyon yöntemiyle ve 1 adet buharlaştırma yoluyla atık su tahliye edilerek, atık suyun çevre kirliliği oluşturmasının önüne büyük ölçüde geçilmiştir.

7/1205

VII- Mud Pit Standardı Esasları

Sondaj lokasyonlarında oluşturulan çamur ve toplama havuzlarına ilişkin esaslar söz konusu Çevre Tamiminin ilgili maddelerinde belirtilmiştir. Buna göre;

Madde-6- P.İ.G.M.'den izin alınmadan bir su kütlesinin veya akarsu yatağının en yüksek su seviyesine 300 m. mesafeden daha yakında çamur veya toplama havuzu inşa edilemez.

Madde-7- Çamur ve toplama havuzları ile en yakın maksimum yer altı suyu seviyesi arasında 7.5 m kot farkı olacak şekilde inşa edilecektir.

Madde-8- Çamur ve toplama havuzları, çökelmeyi sağlayacak ve taşmayı önleyecek şekilde inşa edilecektir.

Madde-9-Çamur ve toplama havuzlarının geçirimsizliği mutlaka sağlanacaktır.

Madde-5- Çamur ve toplama havuzlarına, tatlı, tuzlu su ve petrol bazlı sondaj sıvıları, sondaj operasyonu esnasında yüzeye gelen kesilmiş kırıntılar ve sondaj dizisini ve diğer techizatı temizlemek için kullanılan yıkama suları ile test operasyonları sırasında kuyudan elde edilen sıvılar dışında herhangi bir katı veya sıvı atık verilemez.

Madde-10- Sondaj operasyonu sırasında, çamur ve toplama havuzlarında biriken suyun mümkün olduğunca yeniden kullanımı sağlanarak, havuzlarda fazla birikim önlenecektir.

- Operasyonların bitmesini takiben havuzların üzeri doldurularak sıkılaştıracaktır.

şeklinde, standart ve şartlar belirlenmiştir.

7/1205

Ülke çapında olduğu gibi, Trakya bölgesinde de petrol faaliyetlerinden kaynaklanabilecek çevre kirliliğinin önlenmesi amacıyla, Petrol şirketlerinin söz konusu tamimde belirtilen şartlar çerçevesinde hareket etmesi sağlanmış ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü tarafından verilen izinler ve kontroller ile muhtemel çevre kirliliğinin ortaya çıkmasının büyük oranda önüne geçilmiştir.

Bakanlığım yetki alanına giren konularda, Petrol İşleri Genel Müdürlüğü teknik elemanları tarafından, petrol faaliyetleri sırasında ve sonrasında oluşabilecek çevre kirliliklerinin tespitine yönelik olarak arama ve üretim sahalarında düzenli incelemelerde bulunulmaktadır. Diğer taraftan, konuyla ilgili olan Çevre ve Orman Bakanlığı İl Çevre Müdürlükleri de ilgili mevzuatlarına göre incelemelerini sürdürmekte ve gerektiğinde koordinasyon içinde çalışmalar yürütülmektedir.

Sonuç olarak, petrol sektörünün yarattığı kirlilik, diğer sektörlerin kirleticiliği yanında ihmal edilebilir boyutta olmasına karşın, alınan tedbirlerle bu kirlilik en alt düzeye indirilmiştir. Bakanlık olarak faaliyetlerimiz kapsamında çevre kirliliğine yolaçmamak için hertürlü tedbiri alma noktasında hassasiyet göstermekteyiz.